

اصل پانزدهم قانون اساسی بر حق تحصیل به زبان مادری در کنار زبان فارسی در مدارس تأکید دارد.

برخی زبان‌ها در حال احتضار و برخی مرده‌اند؛

زبان جزء جدایی‌ناپذیر زندگی بشر است؛ آدمی در قالب و زنجیره زبان به تفکر و اندیشه می‌پردازد، با زبان ارتباطات اجتماعی را برقرار و تنظیم می‌کند، در قالب زبان احساسات و عواطفش را بروز داده و موجبات آرامش و نشاط خویش و اطرافیان را فراهم می‌آورد.

امروزه جمعیت زیادی در سراسر کشور دلهایشان با طناب ابریشمین زبان شیرین و شکرین فارسی با هم پیوند خورده و در این میان زنده نگهداشتن زبانهای مادری که خود یک ثروت و سرمایه بیبدیل اجتماعیاند، باعث میشود تا بسیاری از خرده فرهنگها، آداب و سنن بومی و هنر یا دانشهای بومی و محلی که برخی نیز بسیار ارزشمند و از دیربگی شایانی برخوردارند به خوبی حفظ شوند چه بسا این آیینها، آداب و رسوم و دانشها تنها در قالب زبانهای مادری قابلیت زیست و ادامه حیات دارند. اهمیت حفظ زبانهای مادری بدین جهت است که گاهی در داخل یک واژه از کلمات آن دنیایی از اطلاعات، باورها، سنتها، دانشها، فرهنگها و اسطورهها و تاریخ یک قوم یا ملت نهفته است و با مرگ این واژه حجم عظیمی از میراث ماندگار و ارزشمند فرهنگ و دانش بومی از بین می‌رود! سازمان جهانی آموزشپرورش، علمی و فرهنگی ملل متحد بیستویکم فوریه را روز جهانی زبان مادری اعلام کرده است.

از بین رفتن زبان یک قوم مساوی با نابودی آن ملت است

دکتر مسعود سپهوندی، دکتری ادبیات فارسی درباره تفاوت زبان رسمی و بومی در کشور به خبرنگار ایسنا گفت: زبان فارسی نماد اصلی هویت ایرانیان و زبان معیار کشور است بطوریکه جمع کثیری از مردم جامعه ما فارسی صحبت می‌کنند و کتابها، روزنامه‌ها، رسانه‌ها و... با این زبان است. زبان بومی منعکس کننده فرهنگ و اقلیم خاص با ویژگی‌های منحصر به فرد است. سوی با اشاره به اینکه رمز هویت هر قوم و قبیله زبان آن است، ادامه داد: در دل هر زبان ملی چند زبان بومی وجود دارد؛ تکثر زبانهای محلی وجه تمایز آنها با زبان رسمی کشور است. سپهوندی با اشاره به اهمیت و ضرورت حفظ زبانهای مادری در کنار زبان رسمی هر کشور، اضافه کرد: زبان هویت یک شخص یا جامعه و نماد هویت هر قوم است. اگر زبان یک قوم و ملت از بین رود تمام فرهنگ و آثار فرهنگی آنها دچار تزلزل می‌شود.

آموزش، مهمترین راهکار حفظ زبانهای مادری

این عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد خرم‌آباد با بیان راه‌های حفظ زبان فارسی، خاطرنشان کرد: آموزش زبانهای بومی در سطوح مختلف یکی از عمده راهکارهای حفظ آن است. در وهله اول خانواده و به خصوص مادر نقش اساسی در حفظ زبانهای محلی دارند. وی یادآور شد: اگر مادران بدون در نظر گرفتن حواشی زبان مادری را به فرزندان خود بیاموزند نه تنها توانایی ذهنی فرزند تقویت می‌شود و آنان به چند زبان مسلط خواهند شد بلکه زبان بومی و محلی نیز حفظ می‌شود.

زبان مادری مانع پیشرفت نیست

سپهوندی با اشاره به اینکه برخی از والدین معتقدند که آموختن زبان مادری به فرزندان باعث می‌شود که آنان در دوران تحصیل با مشکل مواجه شوند و نتوانند به خوبی فارسی صحبت کنند، ادامه داد: زبانهای بومی مانع پیشرفت نیستند و اغلب دانشمندان ما با این زبان‌ها صحبت می‌کرده و می‌کنند.

روند تزلزل برخی از زبانهای بومی ناشی از کوتاهی مسئولین است

این مدرس دانشگاه افزود: درست است که زبان فارسی در کشور ما معیار است ولی اگر بخشی از آموزشها در مدارس به زبان محلی صورت گیرد، به حفظ زبانهای بومی و محلی کمک می‌شود. وی با اشاره به اصل 15 قانون اساسی گفت: اگر تاکنون در کشور ما زبانهای بومی در مدارس تدریس نمی‌شوند ناشی از کوتاهی مسئولین ماست و گرنه قانون اساسی این قضیه را محدود نکرده است. سپهوندی اظهار کرد: یکی دیگر از راه‌های حفظ زبان مادری رسانهها به خصوص رادیو و تلویزیون هستند.

پخش فیلم و سریال، جنگ‌های شادی و... با زبان بومی مؤدبانه و به دور از طنز و تمسخر در ترویج زبان‌های محلی مؤثر است.

عامل دلزدگی از زبان مادری استفاده از آن به منظور تمسخر و طنز بی‌محتواست. عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد خرم‌آباد تصریح کرد: یکی از مواردی که باعث دلزدگی از زبانهای محلی و بومی می‌شود، استفاده از آن به منظور تمسخر و طنز بی‌محتواست. باید در رسانه‌ها و فضای مجازی زبان مادری را به نوعی ترویج داد که منجر به تقویت آن شود و نه اینکه ابزاری در جهت نابودی زبان‌های بومی باشد. وی افزود: اهمیت زبان مادری کمتر از ارزش یک گونه جانوری نیست. ما برای حفظ و حراست از یک موجود زنده و گونه جانوری محدودیت ممنوعه می‌گذاریم و خودمان را به آب و آتش می‌زنیم اما بی‌تفاوت از کنار آن بین رفتن زبان بومی و محلی می‌گذریم. سپهوندی اضافه کرد: شاید روزی علم آنقدر پیشرفت کند که بتوان از روی DNA موجودات منقرض شده را مجدداً احیا کرد اما با هیچ آزمایشی نمی‌توان زبان‌های مادری از بین رفته را احیا کرد. حفظ زبان بومی و محلی مهم‌تر از حراست از محیط زیست است.

برخی از زبان‌های مادری در ایران مرده‌اند این مدرس دانشگاه درباره وضعیت کنونی زبان‌های مادری در کشور ما و روند تغییرات آنها تصریح کرد: متأسفانه با سرعت هر چه تمام‌تر شاهد نابودی و نیستی زبان‌های بومی و محلی در ایران هستیم. برخی زبان‌ها در کشور ما در حال احتضار و برخی مرده‌اند و متکلم ندارند و یا در حد صفر هستند.

چون فارسی پرستیژ دارد، اغلب افراد با این زبان صحبت می‌کنند وی خاطر نشان کرد: برخی‌ها صحبت کردن به زبان مادری را نوعی بی‌کلاسی تلقی می‌کنند و به خاطر پرستیژ فارسی با این زبان صحبت می‌کنند.

به فرزندان اعتماد به نفس دهید تا با زبان مادری صحبت کنند دکتر رحیم احمدی نرگسه، دکتری زبان‌شناسی همگانی نیز به خبرنگار اسپادانا می‌گوید: زبان بومی و زبان فارسی منافاتی با هم ندارند و در واقع این دو توأماً پیکره کامل خواهند شد و هر دو از یک ریشه زبانی منشعب شده‌اند. وی با انتقاد از والدینی که مایل نیستند فرزندان‌شان زبان مادری بیاموزند، تأکید کرد: زبان مادری آینه فرهنگ، تمدن، ذهن و فکر است و در مدارس، رسانه‌ها، کتب و... این زبان به فرزندانمان آموزش داده می‌شود و این وظیفه والدین است که از همان دوران کودکی فرزند خود را با زبان مادری آشنا کنند و به او اعتماد به نفس دهند که با این زبان صحبت کند.

زبان مادری عامل افت تحصیلی و خجالت کشیدن فرزندان نیست احمدی نرگسه با اشاره به اینکه برخی از والدین دوزبانه بوده (فارسی و محلی) را عامل افت تحصیلی و بعضاً خجالت کشیدن آنان از صحبت کردن با زبان محلی می‌شود، تصریح کرد: اگر زبان مادری و زبان فارسی در کنار یکدیگر استفاده شوند، مشکلی پیش نمی‌آید، چراکه دوزبانه بودن عاملی در افت تحصیلی نیست، بلکه اگر به فرزندانمان اعتماد به نفس دهیم که اصالت تو در زبان مادری‌ات نهاده شده است، قطعاً چنین مسائلی پیش نخواهد آمد.

تکلم با زبان مادری هیچ منافاتی با زبان فارسی معیار ندارد این مدرس دانشگاه‌های لرستان یادآور شد: تنها با یک اقدام نمی‌توان زبان‌های مادری را حفظ کرد. تکلم اعضای خانواده با زبان بومی و محلی هیچ‌گونه منافاتی با زبان فارسی معیار ندارد. وی خاطر نشان کرد: نویسندگان، شاعران و فرزندان نقش بسزایی در حفظ زبان مادری دارند. آنان باید سعی کنند تعدادی از آثار خود را به معرفی زبان مادری اختصاص دهند. احمدی نرگسه با اشاره به نقش رسانه‌ها و به خصوص صدا و سیما در حفظ زبانهای مادری گفت: صدا و سیما مراکز استان‌ها می‌تواند با استفاده از مجریان، مدعوین، نماهنگ‌ها، سریال‌ها و برنامه‌های جذاب در قالب معرفی زبان محلی و بومی علاوه بر آموزش به حفظ زبان‌های مادری کمک کنند.

این دکترای زبان‌شناسی همگانی ادامه داد: مسئولین استانی نیز با اجرای همایش‌ها، سخنرانی‌ها، جلسات هنری از جمله اجرای موسیقی محلی و... به ترویج زبان‌های مادری کمک خواهند کرد. وی یادآور شد: آموزش و پرورش نقش مهمی در حفظ زبان مادری دارد. استفاده از معلمان بومی که با زبان مادری صحبت می‌کنند، فرصتی است که بعد از کلاس درسی که با زبان فارسی تشکیل می‌شود، چند کلمه‌ای با دانش‌آموزان به زبان محلی صحبت شود.

حس ناسیونالیستی یکی از آسیب‌های حوزه ترویج زبان مادری است احمدی نرگسه با تأکید بر اینکه باید طوری عمل کنیم که زبان بومی در مقابل زبان رسمی کشور قرار نگیرد، تصریح کرد: اگر از زبان رسمی کشور غافل شویم و حس تعصب و ناسیونالیستی در فرزندان خود به وجود آوریم، عواقب خطرناکی برای جامعه دارد پس بهتر است در حد اعتدال عمل کنیم تا هم فرزندانمان به صحبت کردن با زبان‌های مادری ترغیب شوند و هم زبان فارسی را پاس بدارند.

اصل پانزدهم قانون اساسی بر حق تحصیل به زبان مادری تأکید دارد امین آزادبخت، مدیر مرکز تخصصی فرهنگ و ادبیات بومی زاگرس نیز گفت: مرگ هر زبان به معنای مرگ مجموعه‌ای از فرهنگ، تاریخ و آداب و سنن گروهی از انسان‌هاست. وی اظهار کرد: زبان بازتاب دهنده فرهنگ و اندیشه انسان‌ها و جلوه‌ای از هویت آنهاست که دنیای آنها را بازگو می‌کند. آزادبخت افزود: زبان بیانگر هویتی است که ریشه در تاریخی دراز دارد که در آن می‌توان رد پای اندیشه‌های فلسفی، اسطوره‌ای، دینی و مذهبی را مشاهده کرد.

مدیر مرکز تخصصی فرهنگ و ادبیات بومی زاگرس تصریح کرد: تنوع زبانی و فرهنگی اقوام مختلف ویژگی منحصر به فردی را

برای کشورمان به وجود آورده است. ی یادآور شد: اقوام ایرانی با تنوع فرهنگی و زبانی در طول هزاران سال در صلح و آرامش در کنار هم زندگی کرده‌اند و هر از گاهی که دشمنان این مرز و بوم چشم طمع به این خاک کهن دوخته‌اند با وحدت، یکپارچگی، همدلی و همراهی از آب و خاک و کیان این مرز و بوم دفاع کرده‌اند.

آزادبخت خاطر نشان کرد: توجه به زبانهای قومی می‌تواند موجب حفظ و احیاء فرهنگ و هویت اصلی اقوام ایرانی باشد. این کارشناس ارشد ادبیات فارسی افزود: اصل پانزدهم قانون اساسی بر حق تحصیل به زبان مادری در کنار زبان فارسی در مدارس تأکید دارد و خوشبختانه دولت هم در راستای اجرای این قانون گام‌های بلندی را برداشته است.

منبع/ ایسنا

برچسب‌ها: [فرهنگ](#) [1]

[ادبیات](#) [2]